

مقاله پژوهشی: آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری‌های آموزشی سربازان وظیفه با رویکرد جامعه‌پذیری سیاسی از دیدگاه سیاست‌گذاران و مجریان حوزه نظام وظیفه

مهرداد طاهری^۱، علیرضا سلطانی^۲، محمد سهرابی^۳، ناصر شهلائی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۱/۲۳

چکیده

جامعه‌پذیری سیاسی به‌عنوان مهم‌ترین عامل انتقال نقاط قوت، ثبات و تداوم هر نظام سیاسی به شمار می‌آید. بی‌شک غفلت یا بی‌توجهی به آن باعث فزونی بی‌اعتنایی افراد جامعه نسبت به سرنوشت کشور و آسیب‌پذیری آنان در برابر تبلیغات نادرست دشمنان می‌شود. مقاله حاضر که نتیجه تحقیقی در همین زمینه است به بررسی ابعاد سیاست‌گذاری‌های آموزشی در توانمندسازی سربازان وظیفه با رویکرد جامعه‌پذیری سیاسی از دیدگاه سیاست‌گذاران و مجریان حوزه نظام وظیفه می‌پردازد. در واقع دغدغه نویسنده استفاده و بهره‌برداری بهینه از ظرفیت دوره خدمت نظام وظیفه در راستای ارتقای جامعه‌پذیری سیاسی در بین جوانان کشور است. این تحقیق به روش کیفی، از نوع توصیفی - تبیینی با ابزار تحلیل محتوا و ارائه نظرات یازده تن از نخبگان و مسئولان بلندپایه نظامی و تصمیم‌گیر در عرصه‌های حوزه نظام وظیفه پرداخته است. همان‌طور که در ارزیابی نهایی صورت پذیرفته از مصاحبه انجام شده با مسئولین و سیاست‌گذاران حوزه نظام وظیفه مشخص است، بیشترین فراوانی مربوط به مؤلفه‌های شکل‌گیری ارزش‌ها و باورهای سیاسی، خدمت به اعتلای وطن و پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار است که آن‌ها را مطلوب اعلام می‌کنیم و در آموزش مؤلفه مشارکت سیاسی و مؤلفه احترام به حاکمیت نظام سیاسی نگاه ضعیف‌تری وجود دارد؛ به طوری که نتایج حاصله می‌بایست در سیاست‌گذاری‌ها مورد توجه بیشتر قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: «جامعه‌پذیری سیاسی»، «خدمت وظیفه عمومی»، «باورهای سیاسی»، «مشارکت سیاسی».

۱. دانشجوی مقطع دکتری سیاست‌گذاری عمومی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

۲. استادیار دانشکده علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکز (نویسنده مسئول)، تهران، ایران.

Email: Soltani12@gmail.com

۳. استاد تمام دانشکده علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

۴. استادیار دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش ج.ا.ایران، تهران، ایران.

مقدمه

ادامه حیات یک نظام و سیستم، وابسته به انتقال فرهنگ سیاسی با کلیه محتوای عقیدتی و ارزشی آن از نسلی به نسل دیگر است. استمرار یا دگرگونی فرهنگ‌های سیاسی در گرو کسب ایستارها و ارزش‌ها توسط مردم است (آلموند، ۱۳۹۶: ۱۲۳).

در هر جامعه‌ای به‌ویژه جوامعی که از لحاظ جمعیتی و سنی جوان هستند، مهم‌ترین نیروی اجتماعی که به شرکت در پویش تصمیم‌گیری و شکل‌گیری سیاسی آینده جامعه تمایل نشان می‌دهد و ابراز علاقه می‌نماید، جوانان می‌باشند؛ بنابراین اولیای آن‌ها وظیفه دارند جوانان را به‌عنوان یک شهروند متعهد برای آینده تربیت کنند و به آنان بیاموزند که بتوانند مستقلاً جایگاه سیاسی و حقوقی خود را به‌راحتی انتخاب و قابلیت انتخاب درست را داشته باشند (ازغندی، ۱۳۷۴: ۴۱).

موقعیت حساس کشور جمهوری اسلامی ایران بر اساس جهت‌گیری‌های سیاسی و پایبندی به اصول حاکمیت الهی در جامعه، به‌طور طبیعی دشمنان را بر آن داشته تا پس از ناکامی در جنگ سخت به عرصه جنگ نرم ورود کرده و همواره مردم و به‌خصوص جوانان ما را هدف قرار دهند. باید اذعان کرد که دشمن همچنان به اقدامات خود و تهدیدات کشورمان ادامه می‌دهد و قطعاً تقویت و ارتقای جامعه‌پذیری سیاسی در بین جوانان یکی از راه‌های عملی و مؤثر در مسیر مقابله با اقدامات دشمن خواهد بود.

درواقع سربازی بخشی از فرایند اجتماعی شدن جوانان و جذب آنان در جامعه بزرگ‌تر محسوب می‌شود؛ اما آنچه موجب می‌شود نظم‌پذیری در سربازی با بحران مواجه نشود، انجام سیاست‌گذاری‌ها با مختصاتی منطقی و البته به دور از فضای خشک و غیرعقلایی است (طاهری، ۱۳۹۸: ۵۱).

با توجه به اینکه در کشور ما انجام خدمت سربازی اجباری است و سن جوان در زمره سنین اصلی تأثیرگذاری جامعه‌پذیری سیاسی است؛ بنابراین شرایط مطلوبی مهیا و برقرار است تا جامعه‌پذیری سیاسی به‌عنوان یک هدف اصلی از طریق این بستر فراهم‌آمده اجرایی گردد. در این پژوهش سعی بر آن است تا با معرفی خدمت وظیفه عمومی به‌عنوان

یکی از پایگاه‌های اجتماعی در انتقال ارزش‌ها و هنجارها و جامعه‌پذیر کردن جوانان به بررسی سیاست‌گذاری‌های آموزشی صورت گرفته در این نهاد پرداخته شود. در این راستا بر آن شدیم تا موضوع به صورت سؤال و به نوعی مصاحبه از برخی مسئولان امر که در این خصوص سیاست‌گذارند و تا حد زیادی دارای تجربه و یا اینکه صاحب نفوذ و مؤثر در تصمیم‌گیری‌های حوزه نظام‌وظیفه می‌باشند، به صورت مستقیم و بدون واسطه، مطرح و انجام شود تا شاید رسیدن به نتایجی درخور و مطلوب در این کار تحقیقاتی و پژوهشی حاصل گردیده که بتواند مورد توجه قرار گیرد.

کلیات

طرح مسئله

دغدغه نویسنده استفاده و بهره‌برداری بهینه از ظرفیت دوره خدمت نظام‌وظیفه در راستای ارتقای جامعه‌پذیری سیاسی در بین جوانان کشور است. در این تحقیق با اتکا به اهمیت موضوع یادشده و هدف قرار دادن دوران خدمت وظیفه عمومی به‌عنوان یک اجتماع مهم آموزشی، به بررسی رویکردها و نقش سیاست‌گذاری‌های آموزشی اعمال‌شده در حوزه نظام‌وظیفه در این خصوص می‌پردازد.

هدف و ماهیت پژوهش

معرفی خدمت وظیفه عمومی به‌عنوان یکی از پایگاه‌های اجتماعی در انتقال ارزش‌ها و هنجارها و جامعه‌پذیر کردن جوانان را می‌توان هدف پژوهش دانست و به‌منظور پیشبرد و ماهیت مسئله می‌توان پژوهش حاضر را در زمره پژوهش‌های اکتشافی دانست.

سؤال پژوهش

سیاست‌گذاری‌های آموزشی صورت گرفته در حوزه خدمت وظیفه عمومی از منظر جامعه‌پذیری سیاسی از چه آسیب‌هایی برخوردار است؟

ادبیات موضوع و مبانی نظری

استمرار یا دگرگونی فرهنگ‌های سیاسی، در گرو کسب ایستارها و ارزش‌ها توسط مردم است. برای اشاره به نحوه شکل‌گیری ارزش‌های سیاسی و انتقال فرهنگ سیاسی از یک نسل به نسل بعدی، اصطلاح جامعه‌پذیری سیاسی را به کار می‌بریم (آلموند، ۱۳۹۶: ۱۲۳). جامعه‌پذیری سیاسی روند آموزشی است که به انتقال هنجارها و رفتار مورد قبول نظام سیاسی مستقری، از نسلی به نسل دیگر کمک می‌کند؛ بنابراین هدف جامعه‌پذیری سیاسی تربیت یا پرورش افراد به صورتی است که اعضای کارآمد جامعه سیاسی باشند (اخترشهر، ۱۳۸۶: ۳۹).

جامعه‌پذیری سیاسی فرایندی است که بر اساس آن جامعه‌گرایش‌ها، نگرش‌ها، دانش‌ها و اطلاعات و خلاصه ارزش‌ها و معیارهای سیاسی خود را از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند (مهرداد، ۱۳۷۶: ۱۷).

در هر جامعه‌ای به‌ویژه جوامعی که از لحاظ جمعیتی و سنی جوان هستند، مهم‌ترین نیروی اجتماعی که به شرکت در پویش تصمیم‌گیری و شکل‌گیری سیاسی آینده جامعه تمایل نشان می‌دهد و ابراز علاقه می‌نماید، جوانان می‌باشند؛ بنابراین اولیای آن‌ها وظیفه دارند جوانان را به‌عنوان یک شهروند متعهد برای آینده تربیت کنند و به آنان بیاموزند که بتوانند مستقلاً جایگاه سیاسی و حقوقی خود را به‌راحتی انتخاب و قابلیت انتخاب درست را داشته باشند (ازغندی، ۱۳۷۴: ۴۱).

جامعه‌پذیری سیاسی فرایندی است که بدان وسیله افراد جامعه ارزش‌های گوناگون را حفظ و آن ارزش‌ها را از آن خود می‌کنند (نولی، ۱۹۹۰: ۱۵۱). جامعه‌پذیری سیاسی روندی است که به‌وسیله آن فرهنگ‌های سیاسی شکل می‌گیرد و حفظ می‌شود (روسکین، ۱۹۸۸: ۱۴۴).

جامعه‌پذیری سیاسی روند حفظ فرهنگ سیاسی است (آلموند و پاول، ۱۹۷۸: ۶۴).

- 1.Nnoli.
- 2.Roskin.
- 3.Almond and Powll.

پیشینه

مقاله‌ای با عنوان «جامعه‌پذیری سیاسی: سطوح، عوامل و کارکردهای آن» که در مجله مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی به چاپ رسیده است، به بررسی مفهوم اجتماعی شدن سیاسی پرداخته و عوامل، پیش‌فرض‌ها و کارکردهای آن ارائه و همچنین جامعه‌پذیری سیاسی در جامعه ایران مورد کنکاش قرار می‌گیرد (پورسعید: ۱۳۹۹).

مقاله «اعتماد نهادی و جامعه‌پذیری سیاسی در جمهوری اسلامی ایران» که در مجله مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی به چاپ رسیده، با مبنا قرار دادن مفهوم سرمایه اجتماعی این فرضیه را مطرح می‌کند که جامعه‌پذیری سیاسی در هر جامعه به‌طور عمده از طریق نهادهای دولتی صورت می‌پذیرد و میزان اعتماد نهادی افراد جامعه به نهادهای دولتی که از آن با عنوان «اعتماد نهادی» یاد می‌شود در فرایند اجرا و اثربخشی جامعه‌پذیری سیاسی بسیار حائز اهمیت است (خرمشاد، سوری: ۱۳۹۸).

مقاله «نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در جامعه‌پذیری سیاسی جوانان» درج در مجله مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، یکی از مهم‌ترین کارویژه‌های دولت‌ها را، حفظ، نگهداشت و انتقال ارزش‌های سیاسی حاکم بر جامعه می‌داند که این مهم از طریق عوامل مختلفی از جمله شبکه‌های اجتماعی مجازی محقق می‌شود. جوانان در یکی از حساس‌ترین مراحل سنی جامعه‌پذیری سیاسی قرار دارند؛ بنابراین بررسی نقش عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری سیاسی جوانان، با تأکید بر مطالعه نقش شبکه‌های مجازی، هدف این پژوهش است (احمدپور، ساروخانی، ۱۳۹۶).

مقاله «سیاست‌گذاری خدمت‌سربازی در ایران» در فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، به تبیین سیاست‌گذاری خدمت‌سربازی و فرایند ملت‌سازی در ایران بر اساس رهیافت داده‌بنیاد می‌پردازد. مطابق پژوهش حاضر ورود کلیدواژه ملت به ادبیات رسمی ایران معلول سیاست‌گذاری خدمت‌سربازی است. بر این اساس رابطه‌ای تعاملی بین سیاست‌گذاری خدمت‌سربازی و فرایند ملت‌سازی در ایران معاصر وجود دارد؛ بنابراین

محقق با بهره‌گیری از روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد به تبیین رابطه این دو مقوله می‌پردازد (ایمانی و قاسمی: ۱۳۹۵).

مقاله‌ای با عنوان «شکل‌گیری نظام‌وظیفه در ایران و طرح ملت‌سازی در دوره پهلوی اول» منتشره در فصلنامه جامعه‌شناسی تاریخی، اشاره دارد به اینکه نظام‌وظیفه در دوره پهلوی اول به‌عنوان بخشی از طرح مدرن‌سازی شکل گرفته و اینکه ایجاد ارتش یکپارچه و خدمت اجباری یکی از اولین تلاش‌های همه‌جانبه برای خلق شهروندان نظام جدید سیاسی مبتنی بر ایده دولت-ملت در تاریخ ایران است (نیازی و شالچی: ۱۳۹۲).

در یک پژوهش و تحقیق علمی با موضوع «بررسی نگرش دانشجویان به نظام‌وظیفه مطالعه موردی؛ دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد» که در پژوهشنامه علوم سیاسی به چاپ رسیده است، ضمن اشاره به ایجاد دولت ملت و برقراری حاکمیت ملی، مطرح می‌کند که نظام‌وظیفه به یکی از روش‌های اصلی تأمین منابع انسانی ارتش‌های نوین تبدیل و شهروندان ذکور موظف شدند به‌عنوان تکلیف ملی مدتی را در نیروهای مسلح خدمت کنند (سینایی: ۱۳۹۴).

روش تحقیق

پژوهش حاضر شامل مراحل جهت‌گیری پژوهش، فلسفه پژوهش، رویکرد پژوهش، هدف پژوهش و شیوه گردآوری داده‌ها است. از آنجا که جهت‌گیری پژوهش حاضر، بنیادی است از این رو از روش کیفی و راهبردهای آن، به‌منظور کشف مفاهیم و روابط آن‌ها بهره می‌بریم.

شیوه گردآوری داده‌ها

گردآوری داده‌ها بر مبنای یک طرح تحقیق بخش بسیار مهمی است؛ چراکه کیفیت پژوهش بر کیفیت داده‌ها مبتنی است. از آنجا که ما در این پژوهش بر اساس جهت‌گیری بنیادی، به دنبال شناسایی و تبیین ابعاد جامعه‌پذیری سیاسی بوده و مبتنی بر فلسفه

پدیدارشناسی، به‌منظور کشف چارچوب مفهومی، روش کیفی با رویکرد استقرایی را در پیش گرفته و راهبرد خود را با هدف درک بهتر موضوع، روش داده‌بنیاد^۱ انتخاب نموده‌ایم؛ بنابراین این همه ما را بر آن می‌دارد تا از مصاحبه‌های ساختاریافته استفاده نماییم.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

با توجه به اینکه پژوهش حاضر بر شکل‌دهی چارچوب مفهومی یا تدوین تئوری تأکید دارد و نیاز به آشکارسازی دانش ضمنی خبرگان در این حوزه لازم و ضروری به نظر می‌رسد، همچنین نظر به سازگاری با جهت‌گیری، فلسفه و رویکرد پژوهش، از راهبرد «نظریه‌سازی داده‌بنیاد» بهره می‌برد.

نمونه‌برداری نظری

در این پژوهش نظرات و دیدگاه‌های تعداد یازده منبع مطالعه (مصاحبه‌شونده) به شرح زیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مصاحبه‌ها با مسئولین عالی‌رتبه و تأثیرگذار حوزه نظام وظیفه که سابقه درخشان و طولانی در این عرصه داشته و دارند، صورت گرفت. تا زمانی که احساس گردید داده‌ها به مرز اشباع و کفایت نظری رسیده‌اند و دیگر هیچ‌گونه مؤلفه جدیدی طی مصاحبه به مؤلفه‌های قبلی اضافه نمی‌گردد.

امیر سرتیپ دوم رحیم‌پور رئیس اداره سرباز ستاد کل نیروهای مسلح.

سردار سرتیپ دوم دکتر کمالی رئیس اسبق اداره سرباز ستاد کل نیروهای مسلح.

امیر سرتیپ دکتر باقری معاون آموزش ستاد کل نیروهای مسلح.

سردار سرتیپ دکتر زاده کمند معاون نیروی انسانی ستاد کل نیروهای مسلح.

امیر سرتیپ دوم دکتر کامیابی جانشین معاونت نیروی انسانی ستاد کل نیروهای مسلح.

امیر سرتیپ دوم دکتر باقری چیمه مشاور اسبق رئیس ستاد کل نیروهای مسلح.

همچنین تعداد پنج نفر از مسئولین اجرایی حوزه نظام وظیفه به انتخاب از یگان‌های تابعه نیروهای مسلح.

فرایند تحلیل نظریه‌سازی داده‌بنیاد

رکن اساسی در فرایند تحلیل، کدگذاری است. فرایند تفکیک داده‌های حاصل از نمونه‌گیری، توصیف و بیان آن‌ها با عباراتی کوتاه در یک جدول را کدگذاری گویند. فرایند تحلیل شامل سه نوع کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی است.

کدگذاری باز

کدگذاری باز فرایند تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم، مشخص و خواص و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شود. به‌طور کلی، در طول کدگذاری باز، داده‌ها به قطعات مجزا شکسته شده، از نزدیک مورد بررسی قرار گرفته و نسبت به شباهت‌ها و تفاوت‌ها مقایسه می‌شوند.

نرم‌افزار تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر داده‌های به‌دست‌آمده از متن مصاحبه‌ها را جهت دقت هرچه بیشتر و افزایش سرعت انجام پژوهش، به‌وسیله نرم‌افزار MAXQDA مورد تجزیه و تحلیل قرار دادیم. در وهله نخست کدگذاری باز انجام گرفت، سپس از کنار هم قرار دادن کدهای اولیه مفاهیم ساخته شد و مقوله‌ها نیز از ربطدهی مفاهیم صورت گرفتند. این پژوهش از نظر فلسفه و رویکرد، پژوهشی کیفی بوده و از نظر جهت‌گیری چون به دنبال شناسایی و تبیین ابعاد جامعه‌پذیری سیاسی در حوزه آموزش سربازی است، پژوهشی بنیادی است. از آنجا که درک عمیقی از موضوع وجود نداشت، به لحاظ ماهیت، پژوهشی اکتشافی محسوب می‌شود. برای جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از نوعی نمونه‌گیری هدفمند که پژوهشگر سعی می‌کند با بهره‌گیری از نظرات و دانش آگاه‌ترین افراد درباره موضوع پژوهش به واکاوی و

موشکافی رویداد و پدیده موردنظر بپردازد، یازده منبع مصاحبه‌شونده مورد مصاحبه قرار گرفته و به‌وسیله نرم‌افزار MAXQDA اقدام به کدگذاری باز، مفهوم‌سازی کدها و مقوله‌بندی مفاهیم پرداختیم.

مراحل پژوهش

پژوهش حاضر دارای دو مرحله کیفی در بخش پیشینه و بخش تبیین مفهوم اصلی پژوهش است که در جدول زیر مراحل هرکدام قابل مشاهده است.

جدول شماره ۱- نمودار مراحل پژوهش

خروجی پژوهش	روش تجزیه و تحلیل	منابع مورد استفاده	روش جمع‌آوری داده	رویکرد
تعاریف بنیادی، استفهام اولیه از موضوع	تحلیل محتوا	منابع علمی مکتوب و دیجیتال، پایگاه‌های اطلاعاتی علمی	بررسی اسنادی	۱- کیفی: (پیشینه)
تبیین مفهوم اصلی پژوهش	داده‌بنیاد ^۱	خبرگان	مصاحبه	۲- کیفی: تبیین ابعاد

در پژوهش حاضر به‌منظور بررسی پیشینه موضوع و تعاریف اصطلاحات و همچنین تدوین ادبیات موضوع از روش مطالعه اسناد و مدارک استفاده شده تا به فهم و شناخت کلی از موضوع دست یابیم، سپس با استفاده از روش تحلیل محتوا، داده‌های به‌دست‌آمده را تجزیه و تحلیل نمودیم تا تعاریف بنیادی را استخراج و به یک مدل اولیه پژوهش برای جهت‌گیری سؤالات مصاحبه‌ها برسیم. پس از آن نیز به مصاحبه با یازده تن از خبرگان و صاحب‌نظران این حوزه پرداخته و با استفاده از روش داده‌بنیاد داده‌های حاصل از مصاحبه را تجزیه و تحلیل نموده‌ایم.

یافته‌ها (مؤلفه‌های جامعه‌پذیری سیاسی)

جهت‌گیری افراد در مورد نحوه کار نظام سیاسی - شناخت ساختارهای سیاسی - شناخت اهداف نهادها - اعتقادات - قضاوت در مورد قدرت و سیاست - فرهنگ سیاسی - مشارکت سیاسی - به وجود آمدن ایستارها و ارزش‌ها در فرد - جهت‌گیری‌های سیاسی - می‌توانند مؤلفه‌های جامعه‌پذیری سیاسی را تشکیل دهند (قوم، ۱۳۸۸: ۸۳-۶۹).

کسب ایستارها و ارزش‌های سیاسی - شکل‌گیری احساسات سیاسی - تصورات فرد در مورد ملیت - پایبندی‌های مذهبی و مسلکی - احساس فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه از جمله مؤلفه‌های جامعه‌پذیری سیاسی محسوب می‌گردند (الموند، ترجمه علیرضا طیب، ۱۳۹۶: ۱۳۷-۱۱۱).

برابر بررسی منابع و مطالعه مبانی نظری نویسندگان حوزه جامعه‌پذیری سیاسی همچون آلموند، مهرداد، اخترشهر، قوم، بشیریه، طلوعی و... مؤلفه‌هایی که بیشترین فراوانی را دارند مشخص و در نهایت با مشاوره و تأیید اساتید دانشکده جامعه‌شناسی و علوم

اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز (دکتر قاسمی، دکتر تاج‌الدین، دکتر ودیعه، دکتر معدنی، دکتر کاشانی و دکتر ترکمان) پنج مؤلفه اصلی مشتمل بر هجده گویه برابر جدول شماره (۲) تهیه و ارائه گردیده است.

جدول شماره ۲- مؤلفه‌ها و مشخصه‌های جامعه‌پذیری سیاسی که بیشترین فراوانی را دارند

ردیف	مؤلفه‌ها	گویه‌ها
۱	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد ۲- دانش و اطلاعات سیاسی ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...)
۲	خدمت به اعتلای وطن	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن
۳	مشارکت سیاسی	پایبندی به شرکت در انتخابات و رأی‌گیری ۲- پایبندی به شرکت در راهپیمایی‌ها مثل ۲۲ بهمن، روز قدس و ... ۳- اهمیت قائل شدن برای سرنوشت مردم و کشور
۴	احترام به حاکمیت نظام سیاسی	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت
۵	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار	۱- تقویت حس قانون‌پذیری ۲- تقویت انضباط اجتماعی ۳- احترام به فرهنگ و آداب‌ورسوم ۴- پایبندی‌های مذهبی ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری

انجام مصاحبه

مصاحبه از یازده مصاحبه‌شونده پیرامون سیاست‌گذاری‌های جاری نظام وظیفه از منظر جامعه‌پذیری سیاسی انجام و متون مصاحبه‌ها توسط نرم‌افزار کدگذاری گردید. نهایتاً ۱۶۰ کد باز احصاء و کدگذاری باز صورت گرفت.

استخراج نکات کلیدی مصاحبه‌ها و کدگذاری باز (مربوط به مصاحبه یکم):

جدول شماره ۳- کدگذاری باز مصاحبه یکم

منبع	نکات کلیدی گزیده متن	کدهای باز
(E1)	اهداف ترسیم شده جهت نظام وظیفه در کشور ما متعدد و زیاد است و متأسفانه کمتر به آن‌ها پرداخته می‌شود، اما یکی از اهداف مشخص آن مشارکت عمومی در دفاع است. این یعنی دفاع مردمی، مردم باید وارد نیروهای مسلح شوند و به عضویت یگان‌های نظامی درآیند. باید سعی شود تا حد امکان نیروهای مسلح از مردم فاصله نگیرند؛ بنابراین خوب است که بخشی از مردم وارد نظام شوند تا بدنه نظام از مردم باشند و از جامعه دور نباشند. بر این اساس باید پذیرفت که با ورود سرباز به بدنه نیروهای مسلح به‌طور خودکار فرصت بسیار مناسبی به وجود می‌آید که رسیدن به اهداف ترسیم شده مهیا می‌گردد.	مشارکت عمومی در دفاع- باید بدنه نظام از مردم باشد- رسیدن به اهداف ترسیم شده- دفاع مردمی- نظامیان از مردم فاصله نگیرند
	باید توجه داشت که دانشجویان و سربازان در ایام سربازی، امنیت را می‌آموزند. این کار یعنی آموزش امنیت و تفهیم آن به جوانان کاری است مختص دوران خدمت وظیفه عمومی. در حین خدمت و آموزش حین سربازی هست که اهمیت امنیت برای افراد گوشزد می‌شود. اگر جامعه‌ای دارای پیشرفت، آزادی، اقتصاد و ... باشد و همه مطلوب و رضایت‌بخش و عالی باشد ولی فرض کنیم امنیت در آن جامعه نباشد آن وقت ما در جامعه هیچ چیزی نداریم.	آموزش امنیت- آموزش حین سربازی- پیشرفت و آزادی و اقتصاد و در سایه امنیت- فقدان امنیت در جامعه فقدان همه چیز است
	یقیناً در کنار واژه امنیت است که آموزه‌هایی همچون احترام به پرچم، احترام به مسئولان و ... آموزش داده می‌شود. البته موارد دیگری نیز مورد اشاره است که از جمله آن‌ها، نظم و انضباط، سلسله‌مراتب، وطن‌دوستی و ... این آموزه‌ها شاید تا حد زیادی ضربه خورده است و دچار خدشه شده و علت آن را هم می‌توان تفهیم نادرست این‌گونه مقولات با اصل دین دانست.	احترام به پرچم- احترام به مسئولان- نظم و انضباط- رعایت سلسله‌مراتب- وطن‌دوستی
از کارهایی که خود من در این راستا انجام داده‌ام نام‌گذاری کانال ارتباطی در فضای مجازی به نام <سرباز ایران> است و هدفم این بوده است، یعنی سرباز ایران و ایرانی بودن برایم مهم بوده است. متأسفانه برخی مسئولان و نمایندگان مجلس فکر می‌کنند که سربازی یعنی تأمین نیروی انسانی مورد نیاز. باید توجه داشت که سربازی علاوه بر تأمین نیروی انسانی نیروهای مسلح آن هم سالانه حدود ۵۰۰ هزار نفر، دارای اهداف و افق‌های برنامه‌ریزی شده‌ای است که جهت نیل به آن اهداف و همچنین تدابیر ترسیم شده از سوی مقام معظم رهبری که حدود ۱۷۶ مورد تدابیر حضرت آقا در خصوص خدمت سربازی است و البته بر چند مورد تأکید بیشتری دارند. ایشان فراوان و مؤکداً می‌فرمایند: کسی که وارد نیروهای مسلح می‌شود باید به انقلاب و نظام خوش‌بین باشد. در دیداری که اخیراً ریاست محترم عقیدتی-سیاسی ارتش به خدمت رهبری عزیز رسیدند از مشکلات اخلاقی برخی سربازان ارتش گلایه کردند و حضرت آقا در جواب فرموده‌اند: شما باید آن‌ها را درست کنید و توانمندی خودتان را باید در اینجا نشان دهید.	سرباز ایران- خوش‌بین به انقلاب و نظام- باید سربازان را درست کنید- تلاش و نشان دادن توانمندی در تربیت سربازان	

در مجموع کدگذاری مصاحبه مورد اول ۲۰ کد باز احصاء شد که پژوهشگر در نرم‌افزار MAXQDA کدگذاری نموده است.

استخراج مفاهیم از کدهای باز (نشانه‌ها) و مقوله‌بندی

در مجموع یازده متن مصاحبه صورت پذیرفته تعداد ۱۶۰ کد باز احصاء گردید. پس از مرحله کدگذاری اولیه با تحلیل داده‌ها و کنار هم قرار دادن چندین باره کدهای باز که در راستای فرایندی مشابه و هم‌معنی قرار دارند، اقدام به ادغام کردن کدهای باز در قالب مفاهیمی انتزاعی‌تر نمودیم که در پایان کدها در ۱۸ مفهوم دسته‌بندی و نهایتاً نیز در پنج مقوله طبقه‌بندی و ارائه گردید. مفاهیم واحدهای پایه‌ای هستند که از تطبیق و کنار هم قرار دادن کدهای باز یا همان نشانه‌ها ساخته می‌شوند.

جدول شماره ۴- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه یکم)

مقوله	مفهوم	کدهای باز (نشانه‌ها)	منبع
شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	پیشرفت و آزادی و اقتصاد و... در سایه امنیت- فقدان امنیت در جامعه فقدان همه چیز است.	E1
خدمت به اعتلای وطن	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	مشارکت عمومی در دفاع- باید بدنه نظام از مردم باشد- رسیدن به اهداف ترسیم شده- دفاع مردمی- نظامیان از مردم فاصله نگیرند- آموزش امنیت- آموزش حین سربازی.	
احترام به حاکمیت نظام سیاسی	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور. ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت. ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت.	احترام به پرچم- احترام به مسئولان- وطن‌دوستی- سرباز ایران- خوش‌بین به انقلاب و نظام.	
پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب‌ورسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	باید سربازان را درست کنید- تلاش و نشان دادن توانمندی در تربیت سربازان نظم و انضباط - رعایت سلسله‌مراتب.	

جدول شماره ۵- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه دوم)

منبع	کدهای باز (نشانه‌ها)	مفهوم	مقوله
(E2)	دلایل عقلی و جنبه‌های قانونی و عرفی-خودسازی و آشنایی عملی با ارزش‌های جامعه.	۱. شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲. دانش و اطلاعات سیاسی. ۳. اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	اصلاح رفتار، تربیت، پرورش روان و فکر و جسم سرباز، دفاع از کیان و تمامیت ارضی کشور و ضابطه‌مند کردن عقد ملی.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	کمیت و کیفیت نیروهای مسلح- روحیه ضعیف افراد بی‌انضباط و بی‌تجربه یا داشتن سازمان نظامی غلط، ملت ضعیف- تعداد نظامیان و کمیت اسلحه به تنهایی دلیل بر قدرت ملی نیست.	۱. پایبندی به شرکت در انتخابات و رأی‌گیری. ۲. پایبندی به شرکت در راهپیمایی‌ها مثل ۲۲ بهمن، روز قدس و ... ۳. اهمیت قائل شدن برای سرنوشت مردم و کشور.	مشارکت سیاسی
مباحث دینی، فرهنگی، ملی، مردمی، در شعاع موضوع یادشده قرار دارد- بیگاری و کار نظامی- جوان‌ها امانت‌اند- ما مسئول تربیت آن‌ها هستیم- آینده‌ساز مملکت‌اند- سرمایه اصلی کشور.	۱. تقویت حس قانون‌پذیری. ۲. تقویت انضباط اجتماعی. ۳. احترام به فرهنگ و آداب و رسوم. ۴. پایبندی‌های مذهبی. ۵. پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار	

جدول شماره ۶- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه سوم)

منبع	کدهای باز (نشانه‌ها)	مفهوم	مقوله
E3	امروزه سرمایه انسانی از تمام سرمایه‌ها مهم‌تر است- در حوزه‌های اجتماعی، مردمی، ملی، دینی و ... چرا ارتقا و جهشی نداریم.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	پرداختن به برنامه‌های آموزشی- ابزار کنترلی را اعمال کنیم- آموزش‌ها برابر روش اجرایی گردد- مطالبه و حساسی.	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور. ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت. ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت.	احترام به حاکمیت نظام سیاسی
	اعمال کارهای اجباری- در سطح اجرایی مشکل داریم- لایه اول آموزش- برنامه‌ریزی- مجریان و آموزش‌دهنده- انجام درست آموزش‌های مربوط به سربازان.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب‌ورسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار

جدول شماره ۷- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه چهارم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
E4	مبانی ارزشی چون سرود ملی، پرچم.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	مبانی ارزشی چون سرود ملی، پرچم، بهره‌برداری از فضای مجازی- الگوبرداری کرده و تعصبات آن‌چنانی را آموزش داد.	۱- پایبندی به شرکت در انتخابات و رأی‌گیری. ۲- پایبندی به شرکت در راهپیمایی‌ها مثل ۲۲ بهمن، روز قدس و ... ۳- اهمیت قائل شدن برای سرنوشت مردم و کشور.	مشارکت سیاسی
	سربازی را یک فرصت بدانیم- یک جامعه یکدست و فارغ از پیچیدگی‌های بیرون آن- نظم‌پذیری- تربیت جوانان- تأکید بر مسائل ملی- تهاجم نرم دشمن- تقویت حس تعلق به خانواده، مسئولیت‌پذیری، تعلق ملی و ملیت‌گرایی، وطن‌دوستی و ... - مسئولیت‌پذیری، قانون‌پذیری.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب‌ورسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار

جدول شماره ۸- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه پنجم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
(E5)	تربیت صحیح جامعه- برنامه‌ریزی شده و هدفمند.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	باید برنامه‌ریزی شود- باید به جوان‌ها یاد داد که در انتخابات به کسی رأی بدهند که به درد مردم و جامعه بخورد.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	باید برنامه‌ریزی شود- باید به جوان‌ها یاد داد که در انتخابات به کسی رأی بدهند که به درد مردم و جامعه بخورد.	۱- پابندی به شرکت در انتخابات و رأی‌گیری. ۲- پابندی به شرکت در راهپیمایی‌ها مثل ۲۲ بهمن، روز قدس و ... ۳- اهمیت قائل شدن برای سرنوشت مردم و کشور.	مشارکت سیاسی
سربازان آموزه‌های زیادی مرتبط با زندگی و چگونه زندگی کردن، آشنایی با ساختار و سازمان‌ها، مسئولیت‌ها و سلسله‌مراتب یاد می‌گیرند- انتقال تجربه و ایجاد شناخت در سربازان.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب و رسوم. ۴- پابندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پابندی به تعهدات، عمل و رفتار	

جدول شماره ۹- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه ششم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
(E6)	اهمیت آموزش- خانواده.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	محیط آموزشی- زندگی اجتماعی.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب و رسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار

جدول شماره ۱۰- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه هفتم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
(E7)	پرورش و اصلاح انسان‌های مؤمن، ایثارگر، وفادار، فداکار، ارزش‌مدار، منظم، قانون‌گرا، میهن‌دوست، مردم‌پرست، توانمند و شجاع و سالم.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	جوان‌ها بدانند که باید از رهبران و قوانین خود تبعیت نمایند- عشق به میهن و مردم و عشق به ولایت و رهبری.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	عشق به میهن و مردم و عشق به ولایت و رهبری.	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور. ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت. ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت.	احترام به حاکمیت نظام سیاسی

جدول شماره ۱۱- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه هشتم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
(E8)	زیرساخت فکری و عقیدتی و باورهای وی در مابقی عمر و زندگی او است.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	از نظر محتوا آموزش ببینند و هم اعتقاد به آن داشته باشند و سوم نظارت‌های لازم در همگرایی هر چه بیشتر آموزش‌ها در مقاطع مختلف صورت گیرد.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	از نظر محتوا آموزش ببینند و هم اعتقاد به آن داشته باشند و سوم نظارت‌های لازم در همگرایی هر چه بیشتر آموزش‌ها در مقاطع مختلف صورت گیرد.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب و رسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار

جدول شماره ۱۲- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه نهم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
(E9)	ایجاد انگیزش در جوانان برای دفاع از میهن و احترام و ارزش برای تمامی ارکانی که در این رابطه تأثیرگذار هستند نظیر احترام به مسئولین کشور، فرماندهان و امان‌های ملی میهنی و دفاع مقدس- احترام به ارزش‌ها.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	سیاست‌های کلان با عمل و صحبت مسئولان در تعارض است- مسائلی همچون ویژه‌خواری، رانت‌خواری، ژن برتر و ... در سطح جامعه ما وجود دارد.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
	ایجاد انگیزش در جوانان برای دفاع از میهن و احترام و ارزش برای تمامی ارکانی که در این رابطه تأثیرگذار هستند نظیر احترام به مسئولین کشور، فرماندهان و امان‌های ملی میهنی و دفاع مقدس - احترام به ارزش‌ها.	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور. ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت. ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت.	احترام به حاکمیت نظام سیاسی
	سیاست‌های کلان با عمل و صحبت مسئولان در تعارض است - مسائلی همچون ویژه‌خواری، رانت‌خواری، ژن برتر و ... در سطح جامعه ما وجود دارد.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب و رسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار

جدول شماره ۱۳- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه دهم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
	ما خدمت سربازی را فرصت و زمانی بدانیم برای انتقال ارزش‌ها.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
(E10)	مشورت - برای حفظ کشور لازم است که اسلام باشد و برای حفظ اسلام باید رهبری را حمایت کرده و مورد احترام و تکریم قرار دهیم - باید ابتدا خودمان به این اصول اعتقاد و التزام قوی و عملی داشته باشیم.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	برای حفظ کشور لازم است که اسلام باشد و برای حفظ اسلام باید رهبری را حمایت کرده و مورد احترام و تکریم قرار دهیم - باید ابتدا خودمان به این اصول اعتقاد و التزام قوی و عملی داشته باشیم.	۱- پایبندی به شرکت در انتخابات و رأی‌گیری. ۲- پایبندی به شرکت در راهپیمایی‌ها مثل ۲۲ بهمن، روز قدس و ... ۳- اهمیت قائل شدن برای سرنوشت مردم و کشور.	مشارکت سیاسی
	مشورت - برای حفظ کشور لازم است که اسلام باشد و برای حفظ اسلام باید رهبری را حمایت کرده و مورد احترام و تکریم قرار دهیم.	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور. ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت. ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت.	احترام به حاکمیت نظام سیاسی

جدول شماره ۱۴- مقوله‌بندی مفاهیم از نشانه‌ها (مصاحبه یازدهم)

منبع	کدهای باز	مفهوم	مقوله
(E11)	دولت، جامعه و جوانان، سه عنصری هستند که نگرش و طرز تلقی و نحوه کردار آن‌ها در پایداری یا عدم پایداری اصالت و اهمیت خدمت سربازی، نقش بسزایی دارند.	۱- شکل‌گیری باورها و تمایلات سیاسی در فرد. ۲- دانش و اطلاعات سیاسی. ۳- اهمیت و احترام به نشان‌های ملی (سرود ملی، پرچم کشور و...).	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
	وطن‌دوستی، میهن‌پرستی.	۱- تقویت حس میهن‌دوستی و میهن‌پرستی. ۲- تقویت حس فداکاری نسبت به مردم و جامعه. ۳- آگاهی فرد در مورد حقوق و وظایف خویش در جامعه. ۴- مسئول دانستن خود در قبال مردم و جامعه و مقید بودن به آن.	خدمت به اعتلای وطن
	حفظ روحیه- وطن‌دوستی، میهن‌پرستی، ایثار، فداکاری و تعلق سازمانی.	۱- پایبندی به شرکت در انتخابات و رأی‌گیری. ۲- پایبندی به شرکت در راهپیمایی‌ها مثل ۲۲ بهمن، روز قدس و ... ۳- اهمیت قائل شدن برای سرنوشت مردم و کشور.	مشارکت سیاسی
	وطن‌دوستی، میهن‌پرستی، ایثار، فداکاری و تعلق سازمانی.	۱- احترام نسبت به مسئولین کشور. ۲- داشتن غرور و افتخار نسبت به حکومت. ۳- پذیرفتن نتایج انتخابات و احترام به رأی اکثریت.	احترام به حاکمیت نظام سیاسی
در صورتی که این ضد ارزش یعنی سرپیچی از مافوق و سرپیچی از قانون در ذهن فرد نهادینه شود در سایر مراحل و ساحت‌های زندگی اجتماعی وی نیز ظهور و بروز خواهد یافت و به اشکال مختلف ناهنجاری خود را نشان خواهد داد.	۱- تقویت حس قانون‌پذیری. ۲- تقویت انضباط اجتماعی. ۳- احترام به فرهنگ و آداب و رسوم. ۴- پایبندی‌های مذهبی. ۵- پیدایش حس فرمان‌برداری.	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار	

مقوله‌ها در مقایسه با مفاهیم، انتزاعی‌تر بوده و سطح بالاتری را نشان می‌دهند. مقوله‌ها در واقع شالوده‌های ساختن نظریه هستند. در جداول ۴ تا ۱۴، کدهای باز استخراج‌شده از گزیده‌های هرکدام از مصاحبه‌ها در قالب ۱۸ مفهوم و پنج مقوله از مؤلفه‌های اصلی جامعه‌پذیری سیاسی ارائه شده است.

نتیجه‌گیری و پاسخ به سؤال اصلی

- جهت‌گیری سربازان در دوران تعلیم و تربیت و آموزش در خانواده و سپس در مدرسه باید شکل گرفته باشد و با آموزش دوران خدمت نظام تکامل یابد. بی‌تردید نهاد نظام وظیفه می‌تواند به‌صورت مؤثر در ارتقای جامعه‌پذیری سیاسی در جامعه ایفای نقش نماید. با نظر به سرمایه انسانی بسیار عظیم و جوانی که از روی قانون و برابر تکلیف پا در مسیر خدمت سربازی گذاشته و حدود دو سال از عمر خود را در پادگان‌ها و مراکز نظامی می‌گذرانند یقیناً فرصتی طلایی به دست آمده تا با تغییر دیدگاه‌ها و انجام برنامه‌ریزی‌های صحیح، جامعه‌پذیری سیاسی را در کشور بیش‌ازپیش غنی ساخته و گسترش دهیم. در طول این دوره‌ی حدوداً دوساله می‌توان با انجام آموزش و سیاست‌گذاری‌های هدفمند، ارزش‌های مربوط به وظایف عمومی را در فرد نهادینه ساخت و در نهایت جامعه‌پذیری سیاسی را به‌صورت مؤثر در کشور ارتقا داد.

- با توجه به اینکه در کشور ما انجام خدمت سربازی اجباری است و سن جوان در زمره سنین اصلی تأثیرگذاری جامعه‌پذیری سیاسی است؛ بنابراین شرایط مطلوبی مهیا و برقرار است تا جامعه‌پذیری سیاسی به‌عنوان یک هدف اصلی از طریق این بستر فراهم آمده اجرایی گردد.

- همان‌گونه که طی جدول شماره ۱۵ مشاهده می‌شود علاوه بر ارزیابی هر یک از مؤلفه‌ها، فراوانی آن مؤلفه محاسبه و بر اساس عدد اعلام گردید. فراوانی نظرات پاسخ‌دهندگان می‌تواند شاخص مناسبی برای رتبه‌بندی مطلوبیت آموزش و یادگیری در بعد رفتاری مورد نظر را داشته باشد.

جدول شماره ۱۵- فراوانی ابعاد جامعه‌پذیری سیاسی مورد توجه مصاحبه‌شوندگان (سیاست‌گذاران)

فراوانی	E11	E10	E9	E8	E7	E6	E5	E4	E3	E2	E1	مؤلفه
۹	*	*	*	*	*	*	*			*	*	شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی
۱۰	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	خدمت به اعتلای وطن
۵	*	*					*	*		*		مشارکت سیاسی
۶	*	*	*		*				*		*	احترام به حاکمیت نظام سیاسی
۹	*		*	*		*	*	*	*	*	*	پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار

- برابر نتایج به دست آمده، بیشترین فراوانی مربوط به مؤلفه‌های شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی، خدمت به اعتلای وطن و پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفه‌های مشارکت سیاسی و احترام به حاکمیت نظام سیاسی است که نشان می‌دهد در آموزش سه بعد از این مؤلفه‌ها بیشترین توجه و رغبت و در آموزش دو بعد آن توجه کمتری وجود دارد.

۱. مؤلفه یکم: مطلوب ارزیابی شده است.

۲. مؤلفه دوم: مطلوب ارزیابی شده است.

۳. مؤلفه سوم: نسبتاً نامطلوب ارزیابی شده است.

۴. مؤلفه چهارم: نسبتاً نامطلوب ارزیابی شده است.

۵. مؤلفه پنجم: مطلوب ارزیابی شده است.

- با توجه به توصیه به فعالیت بیشتر در این راستا از سوی نخبگان، مسئولین و مصاحبه‌شوندگان و از طرفی نیازمندی‌های احساس شده و اعلام شده در خصوص تثبیت، تحکیم و پایداری نظام حکومتی، لذا پرداختن به این موضوع و ملحوظ نظر قرار دادن مفاد جامعه‌پذیری سیاسی در حوزه نظام‌وظیفه از امور اولویت‌دار بوده که می‌تواند بهره‌مندی بالا و مطلوبی را در پی داشته باشد.

پیشنهادها

- باید توجه داشت که آموزش‌های سربازان صرفاً آموزش نظامی و تسلیحاتی نبوده، بلکه بخشی از فرایند جامعه‌پذیر نمودن این افراد را نیز شامل شود؛ یعنی انتقال و نهادینه ساختن برخی هنجارها و ارزش‌ها مثل میهن‌دوستی و خدمت به اعتلای وطن، فداکاری و نظایر آن نیز می‌بایست در این برنامه گنجانده شود که نیازمند توجه بیش‌ازپیش مسئولین امر و سیاست‌گذاران بخش آموزش حوزه نظام وظیفه است.

- اتخاذ تصمیمات علمی و مؤثر و سیاست‌گذاری‌های صحیح و هوشمند در راستای جامعه‌پذیری سیاسی، انتخاب کادر اجرایی آگاه و مصمم، انجام بازرسی‌های مستمر و ارزیابی‌های درست از نتایج به‌دست‌آمده و پنجم تحلیل بازخوردها به‌صورت سالیانه و مقایسه نتایج با وضعیت قبل‌تر و در صورت نیاز انجام اصلاحات می‌تواند در درازمدت تأثیرات مطلوب و مورد دلخواهی در راستای ارتقای جامعه‌پذیری سیاسی در بین جوانان داشته باشد.

- بر اساس نتایج حاصل‌آمده از این تحقیق می‌توان گفت در خصوص سه مؤلفه شکل‌گیری ایستارها، ارزش‌ها و باورهای سیاسی؛ مؤلفه خدمت به اعتلای وطن و مؤلفه پایبندی به تعهدات، عمل و رفتار که ارزیابی‌ها مطلوب به دست آمده است نیازمند تقویت نظام آموزشی و صدور دستورالعمل‌های اجرایی آموزشی بیشتر هستیم تا در آینده شاهد رشد بیشتر در حوزه‌های بااهمیت و احترام به نشان‌های ملی؛ شکل‌گیری باورهای سیاسی؛ تقویت حس میهن‌پرستی؛ تقویت حس فداکاری و مسئول دانستن خود در قبال جامعه؛ تقویت حس قانون‌پذیری؛ تقویت انضباط اجتماعی و احترام به فرهنگ و آداب‌ورسوم در بین جوانان باشیم.

- در خصوص دو مؤلفه مشارکت سیاسی و احترام به حاکمیت نظام سیاسی که ارزیابی‌ها نامطلوب به دست آمده است نیازمند بازبینی و بازنگری اساسی آموزشی؛ تغییر روش‌ها یا تعریف دستورالعمل‌های جدید آموزشی هستیم تا در راستای پایبندی به شرکت در انتخابات؛ اهمیت قائل شدن برای سرنوشت کشور و احترام گذاشتن به اکثریت شاهد رشد و تعالی و در نتیجه ارتقای جامعه‌پذیری سیاسی در جامعه باشیم.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- آلموند، گابریل (۱۳۹۶)، سیاست مقایسه‌ای، ترجمه علیرضا طیب و دکتر وحید بزرگی، تهران، انتشارات امیرکبیر.
- امیر پورسعید، محمدعلی (بهار ۹۹)، جامعه‌پذیری سیاسی: سطوح، عوامل و کارکردهای آن، مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، شماره ۱۰، صص ۶۳-۵۵.
- اختر شهر، علی (۱۳۸۶)، مؤلفه‌های جامعه‌پذیری سیاسی در حکومت دینی، چاپ اول، تهران، انتشارات پژوهشکده فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- ازغندی، علیرضا (۱۳۷۴)، ارتش و سیاست، تهران، نشر قومس.
- احمدپور، بابک و ساروخانی، باقر (زمستان ۱۳۹۶)، نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در جامعه‌پذیری سیاسی جوانان، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، شماره ۳۸، صص ۲۴۳-۲۲۳.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولت و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- چیلکوت، رونالد (۱۳۷۷)، سیاست‌های مقایسه‌ای، ترجمه علیرضا طیب و وحید بزرگی، تهران، رسا.
- خواجه سروی، غلامرضا (۱۳۷۸)، جامعه‌پذیری سیاسی در نسل جوان و ثبات سیاسی در ایران، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره پنجم و ششم، صص ۲۹۸-۲۹۲.
- خوشدل امامی، محسن (۱۳۸۸)، الگوی نظام رفتاری با کارکنان وظیفه، طرح تحقیقاتی، نیروهای مسلح.
- خرمشاد، محمدباقر و سوری، فرزاد (بهار ۱۳۹۸)، اعتماد نهادی و جامعه‌پذیری سیاسی در جمهوری اسلامی ایران، مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، شماره ۴۲، صص ۳۰-۱.
- دلیرپور، پرویز (۱۳۹۵)، نظامیان و سیاست، تهران، دانشگاه پیام نور.
- سبزی پور، حامد (۱۳۸۷)، جامعه‌پذیری سیاسی، مروری کوتاه بر ادبیات موضوع، ماهنامه رشد آموزش علوم اجتماعی، شماره ۳۹، صص ۴۵-۴۳.
- سینایی، وحید (۱۳۸۹)، بررسی تأثیر استراتژی‌ها و فناوری‌های نوین در تحول نظام‌وظیفه به ارتش حرفه‌ای، فصلنامه سیاست، شماره ۲، ۲۱۱-۱۹۷.
- طاهری، مهرداد (بهار ۱۳۹۸)، جامعه‌پذیری سیاسی سربازان و تأثیر آن بر امنیت ملی، فصلنامه مطالعات امنیت ملی، شماره ۵، صص ۸۲-۵۱.

- علیخانی، علی‌اکبر (۱۳۷۷)، مشارکت سیاسی، تهران، سفیر.
- قوام، عبدالعلی (۱۳۶۹)، درآمدی بر جامعه‌پذیری سیاسی، مجله مطالعات جامعه‌شناختی، دانشگاه تهران، شماره ۴، صص ۲۳۸-۲۲۷.
- قوام، عبدالعلی (۱۳۸۸)، سیاست‌های مقایسه‌ای، تهران، سمت.
- کاظمی، علی‌اصغر (۱۳۷۶)، بحران نوگرایی و فرهنگ سیاسی، تهران، ققنوس.
- گروسی، سعیده (۱۳۸۸)، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، تهران، مرکز تحقیقات و مطالعات صداوسیما.
- لطفیان، سعیده (۱۳۸۰)، ارتش و انقلاب اسلامی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- مهرداد، هرمز (۱۳۷۶)، جامعه‌پذیری سیاسی، چاپ اول، تهران، پازنگ.
- منصور، جهانگیر (۱۳۹۶)، قوانین و مقررات خدمت وظیفه عمومی. تهران: دیدار.
- نیازی، محمد و شالچی، وحید (۱۳۹۲)، شکل‌گیری نظام وظیفه در ایران و طرح ملت‌سازی در دوره پهلوی اول، جامعه‌شناسی تاریخی، شماره ۲، صص ۶۹-۴۱.

ب. منابع انگلیسی

- Almond and Powll, (1978): comparative politics, A developments Approach Boston, little Brown and co.
- Micheal G.roskin, (1988): Political science, An introduction, Newjersey: prentee_Nall international Inc.
- Nnoli, ok wadiba, (1990): introduction to politics, Essex Longman Group LTd.

